

KRYSTYNA POKRZYWNICKA*, KALINA JUCHNEVIC**

META-NARRACJA JAKO ARANŻACJA MIASTA INNOWACYJNEGO... STUDIUM PRZYPADKU MIASTA NADMORSKIEGO

META-NARRATIVE AS AN INNOVATIVE ARRANGEMENT OF THE CITY... SEASIDE TOWN CASE STUDY

Streszczenie

W miastach współczesnych praktykowane jest „wdrażanie” nowo realizowanych elementów tkanki fizycznej w nowej meta-skali, bez względu na zastępe uwarunkowania. Sylwetka miasta po operacji wdrożenia meta-narracji we fragmentach zmienia się nie do poznania... Aranżacja w nowej skali to także część fascynującego procesu przemian trzech pięknych miast nadmorskich: Gdańska, Sopotu i Gdyni. Meta-narracja przestrzenna spowodowała już trwałe zmiany na styku miasta i wody, powodując zakłócenia w swobodnym przepływie energii miejskiej.

Słowa kluczowe: aranżacja, deformacja, kontekst, meta-narracja, miasto nadmorskie, plaża, przestrzeń publiczna, rozwój nie zrównoważony, strategia, woda

Abstract

Implementation of recently realized elements in a new meta-scale is a common practice in the contemporary cities. It may be applied to the built-up area, as well as to the landscape and it is done regardless of previously found permanent conditions. A city profile, due to implementation of meta-narration, changes, in some parts beyond recognition... All observable changes raise objections or admiration. The fact is that a new scale of urban development is also a characteristic feature of urban development in three beautiful seaside cities – Gdansk, Sopot and Gdynia. Spatial meta-narration has already caused permanent changes in areas at the meeting of the city and water. As a result, easy flow of urban energy was disrupted.

Keywords: urban arrangement, deformation, context, meta-narration, seaside city, beach, public space, unstable development, strategy, water

* Dr hab. inż. arch. Krystyna Pokrzywnicka, Katedra Architektury Służby Zdrowia, Wydział Architektury, Politechnika Gdańska.

** Mgr inż. arch. Kalina Juchnevic, studia doktoranckie, Wydział Inżynierii Lądowej i Środowiska, Politechnika Gdańska.

1. Wstęp

W miastach współczesnych praktykowane jest „wdrażanie” nowo realizowanych elementów tkanki fizycznej w nowej meta-skali. Dotyczy to przestrzeni zabudowanej, a także tkanki krajobrazowej. Dzieje się tak bez względu na zastale uwarunkowania. Meta-narracja to idea fragmentaryczna, niemająca związku z polityką architektoniczną w skali regionalnej czy narodowej, to opowieść nadmiernie rozbudowana: wzdłuż, wszcz i wwyż. Sylwetka miasta po operacji wdrożenia meta-narracji zmienia się we fragmentach nie do poznania...

Meta-narracje są wypadkową ambicji, marzeń i potrzeb i świadomości decydentów przearanżowanego obecnie krajobrazu miejskiego. Nie uwzględniają tożsamości krajobrazowo-kulturowej przestrzeni miejskiej, skali i potencjału rozwojowego w regionie.

Wszelkie zjawiska zmian budzą sprzeciw lub podziw, ale nie zmienia to faktu, że aranżacja w nowej skali to także część fascynującego procesu przemian trzech pięknych miast nadmorskich: Gdańska, Sopotu i Gdyni. Meta-narracja przestrzenna spowodowała już trwałe zmiany na styku miasta i wody, powodując zakłócenia w swobodnym przepływie energii miejskiej.

2. Meta-narracja, próba definicji...

Zdefiniowanie pojęcia użytego w tytule referatu jest możliwe za pomocą opisu, czym meta-narracja nie jest. Otóż meta-narracja nie jest wątkiem literackiego opisu.

- nie jest także formą przekazu informacji o funkcjonowaniu i komponowaniu sytuacji przestrzennej współczesnego miasta,
- nie jest także odpowiedzią na stawiane w takim procesie wzrostu współczesnego miasta pytania o kontekst (kulturowy, krajobrazowy, historyczny etc.),
- nie jest antidotum na nieprawidłowe posunięcia przestrzenne w przestrzeni publicznej,
- nie jest związana z uwarunkowaniami środowiska zabudowanego,
- nie jest elementem spoiwa pomiędzy zabudową i krajobrazem,
- nie ma związku z kontekstem,
- nie nawiązuje do specyfiki tektonicznej, komunikacyjnej, krajobrazowej ani żadnej innej,
- nie wyrasta z korzeni miasta, dla którego jest projektowana i wdrażana.

Meta-narracja z założenia „nie nawiązuje”, a z zasady narzuca nowy stan, nowy ład, nową wizję, ponieważ jest autonomiczną całością i może być przedmiotem transplantacji.

3. Cechy charakterystyczne zjawiska meta-narracji

Zespół działań, niebędących z założenia związanych z jakąś jednoczącą, wspólną dla regionu strategią rozwoju, pojawić się może wszędzie tam, gdzie zaistnieje wola i ambicja decydentów, związany jest z działalnością inwestycyjną w rejonie, który jest elementem gry innowacyjnej, ale nie pretenduje do modnego określenia gry miejskiej. Jest bardzo poważnym w skutkach przestrzennym procesem, zmieniającym jakościowo i ilościowo zastale struktury miejskiego środowiska zabudowanego. Jeżeli miejscem wdrożenia struktury meta-narracyjnej jest zespół o unikatowych cechach krajobrazowych i przyrodniczych, to skutki działań meta-narracyjnych niestety często niewczą wszystkie poprzedzające. Popularne działania w zakresie odnowy struktury miejskiej jako takiej można by określić mianem „ataku meta-narracji”. Meta-narracja skutkuje zaburzeniem rytmu istniejących (trwających) w mieście procesów narracyjnych.

Istnieje jeden istotny wyróżnik określający meta-narrację. Jest to nieliczenie się ze środowiskową i społeczną opinią, a bywa, że i z głosami zdrowego rozsądku...

Meta-narracja ma swoją podbudowę w retoryce globalistycznej, zaistnieć może wszędzie i nigdzie. Nie wyrasta ze skali, lecz sama ustala NOWĄ SKALĘ w przestrzeni miejskiej i to tylko w paśmie czy też obszarze swojego zaistnienia. Meta-narrację można poznać po skutkach, jakie wywołuje w przestrzeni.

Co groźnego dla miasta przyszłości stwarza zjawisko meta-narracji? Meta-narracja przestrzenna jako aranżacja jest zjawiskiem, którego skutki, niestety w sposób trwały, nasuwają fizyczną substancję przestrzeni miejskiej. Jest elementem deformacji środowiska. Kontynuuje, neguje przekazywanie topografii, klimatu, tożsamości przestrzennej miasta, w którym jest wmontowana. Ponieważ nie jest elementem żadnej strategii, staje się partyzantką.

W krajobrazie miasta, w jego przyszłości, pozostałością po meta-narracji mogą być zaburzenia, deformacja, a w skrajnej postaci każda przestrzeń może być skutecznie pozbawiona osobowości.

Rozmach meta-narracji dotyczy fragmentaryzacji przestrzeni miejskiej i z ładem przestrzennym nie ma wiele wspólnego. Staje się skutkiem rozwoju niezrównoważonego. Studia skutków meta-narracji jako aranżacji miasta nadmorskiego, prowadzone przez pracowników i doktorantów Katedry Architektury Służby Zdrowia i Użyteczności Publicznej WAPG, wskazują na istnienie objawów groźnego zaburzenia. Prowadzone prace poświęcone są także zagadnieniom zdrowej przestrzeni publicznej współczesnego miasta nadmorskiego oraz walorom zdrowotnym przestrzeni nadmorskiej, gdzie warunki klimatu, przyrody i zabudowy powinny być mistrzowsko skomponowanym dziełem świadomego gospodarza miasta nadmorskiego, wytrawnego planisty, urbanisty oraz architekta, architekta zieleni i artystów rzeźbiarzy.

4. Analiza skutków przestrzennych w wybranych miastach aglomeracji nadmorskiej

Do analizy posłużyły studia przypadku nowego oblicza polskiej „riwiery”. Miejsca zdarzeń: Zjednoczona Europa, Polskie Trójmiasto, Wybrzeże Bałtyku Południowego, trzy piękne miasta nadmorskie: Gdańsk, Sopot, Gdynia.

Studium meta-narracji w Gdańsku. Syndrom Gdańska – miasto styku wielu kultur i wielu styków z wodą wciąż oczekuje na zagospodarowanie Wyspy Spichrzów. Północna część wyspy jest jednym z nielicznych fragmentów miasta, które przetrwały w niemal niezmienionej formie od 1945 roku. Zachowały się tam szczątki spichlerzy i zwartej przedwojennej zabudowy (il. 1). Historia wyspy obliguje zarząd miasta do wytworzenia starannie przemyślanego zagospodarowania (po kilku seriach wielkich konkursów, głośnych umów... inwestor nadal pilnie poszukiwany!). Ogłaszane kolejno konkursy zakładały zrealizowanie aranżacji przestrzeni wewnętrznej, swoistego miasta w mieście. W przypadku takiej całościowej, totalnej meta-narracji Wyspy Spichrzów zaistniała realna groźba wykreowania fragmentu nowej przestrzeni miejskiej, upodobnionej do wszystkich aktualnie powstających nieautentycznych centrów miejskich, zorganizowanych jako produkt, wykorzystanych komercyjnie w całości, bezwzględnie pasujących do miasta epoki globalnej.

Studium przypadku miasta kurortu Sopotu wskazuje, że „przearanżowany” został styk miasta i morza – najcenniejszy element tożsamości krajobrazu nadmorskiego miasta (kurortu!). Poprzez zabiegi zmiany skali, podwyższenia zabudowy Placu „Przyjaciół Sopotu”, jak i urbanizacji pasma plaży przy wejściu na molo, odebrano Sopotowi cenny dotyk morza. Główna ulica prowadząca na molo obecnie, począwszy od 1946 roku, nosi nazwę Bohaterów Monte Cassino, dawniej była to ulica Morska. Przy obecnym stanie rzeczy przywrócenie dawnej nazwy byłoby nie na miejscu (il. 1).

Gdynia. W odniesieniu do młodej Gdyni meta-narracja ma wiele celnych realizacji w przestrzeni miasta. W przypadku oceny realizacji przepływu energii przez „Miasto z morza i marzeń” dynamika miasta budzi szacunek, ale nowa skala na tle nowo zrealizowanego styku nadmorskiej przestrzeni publicznej z „osią prestiżu” miasta utrudniła kontakt wzrokowy placu i wielkiej wody (il. 1). Wysokościowce w liczbie kilkunastu sztuk trwają w oczekiwaniu na nową panoramę, w którą mogłyby się nieinwazyjnie wpasować. Mimo wszystko spacer z Jelitkowa do Gdyni jest jednym z najpiękniejszych, dzięki rewaloryzacji Parku Nadmorskiego i plaży.

5. Synteza

Meta-narracja jest syndromem patologicznym. Miasta cywilizacji informacyjnej poddane zabiegowi meta-narracji są dysfunkcjonalne przestrzennie, mimo że meta-narracji towarzyszą hasła innowacyjności, zrównoważonego rozwoju, ulepszania, naprawy.

Należałoby stwierdzić, że meta-narracja nie nosi nowatorskich cech, gdyż jest działaniem wmontowywania nowych elementów strukturalnych w zaistniałe uwarunkowania. Nie stanowi elementu strategii nowej równowagi w przestrzeni ani idei ładu przestrzeni, ponieważ nie jest związana z polityką przestrzenną w rejonie oraz z polityką architektonicznej spójności.

1. Introduction

Implementation of recently realized elements in a new meta-scale is a common practice in the contemporary cities. It may be applied to the built-up area, as well as to the landscape and it is done regardless of previously found permanent conditions. Meta-narration is a fragmentary idea, without any relevance to regional or national architectural policy. It is narration excessively developed – in length, in width and upwards. A city profile, due to implementation of meta-narration, changes, in some parts beyond recognition... Meta-narrations are the products of ambitions, dreams, needs and awareness of decision-makers of newly designed urban landscape. The landscape and cultural identity of the certain urban space is not taken into account, as well as its scale and developmental potential.

All observable changes raise objections or admiration. The fact is that a new scale of urban development is also a characteristic feature of urban development in three beautiful seaside cities – Gdansk, Sopot and Gdynia. Spatial meta-narration has already caused permanent changes in areas at the meeting of the city and water. As a result, easy flow of urban energy was disrupted.

2. Meta-narration – an attempt to define

Defining the notion used in the heading is possible thanks to the description what the meta-narration is not. It is not a thread in a literally narration:

- It is also not a form of giving information about functioning and designing spatial situation in a modern city,
 - It is also not the answer to questions asked about context (cultural, environmental, historical landscape etc.).
- Such questions are asked during the development of the contemporary city,
- It is also not an antidote to improper spatial decisions in public area,
 - Is not connected with conditions of built-up area,
 - It does not a binder that joins housing and landscape,
 - It is not related to the context,
 - It does not correspond to tectonic, communications network and landscape specific features, nor to other specific conditions,
 - It does not derive from roots of the city for which it is designed and where is implemented.

Meta-narration, as a matter of principle, does not “refer to”; on contrary – it imposes a new state, new order, new vision because it is an autonomous whole and it may become the object of grafting.

3. Characteristic features of meta-narration phenomenon

Activities that are not connected with particular unifying, common for the whole region developmental strategy, may come into being in all places where the will and the ambition of the decision makers come to the fore. Such activities, related to the capital expenditure of a region, constitute an innovative game and does not aspire to

the fashionable term “the urban game”. The process has a profound impact on spatial development in the region and it changes existing urban built-up area, both qualitatively and quantitatively. If meta-narrative structures are implemented to the complex being environmentally and scenically unique, then, unfortunately, the effects of such activity often spoil all former structures. Popular activities in the scope of urban revival might be labeled as “the attack of meta-narration”. Meta-narrations results in a rhythm disturbance to existing (lasting) in the city narrative processes.

There is one significant characteristic describing meta-narration and it is lack of consideration for the environmental and social opinion and sometimes for the common sense...

Meta-narration is founded on globalization and its rhetoric and it may come into being everywhere and nowhere. It is not derived from a scale, it establishes A NEW SCALE in the urban space and only in the area of its own existence. It may be easily recognized by the effects it triggers in the area.

What dangerous implications does meta-narration create for city of the future? Spatial meta-narration, as a design, is a phenomenon whose results, regrettably, change permanently physical substance of the urban space. It is a part of environment distortion. It proceeds or negates transferring physical topography, climate and spatial identity of the city where it is embedded. Since it is not a part of any strategy, it is acting in an amateurish way.

Disorder and deformation may be a hangover from “M” in the city landscape; in extreme cases each area may be deprived of its own identity.

A grand scale of meta-narration pertains to fragmented urban space and it has nothing in common with spatial order. It is the result of the unbalanced development. The study of the results of meta-narration as a design, nowadays under PhD and scientist (from Faculty of Architecture at Gdańsk University of Technology) research, indicates the existence of the dangerous disorder.

4. Analysis of spatial consequences in selected cities of the seaside urban area

A new face of “Polish Riviera” was analyzed and taken into account as a case of study. The places of occurrence: United Europe, Polish Tricity, South Baltic Sea Coast, three beautiful cities – Gdansk, Sopot Gdynia.

A study of meta-narration in Gdańsk. A Gdańsk’s syndrome – the city where many cultures meet and the city itself is situated at the junction with water. The city has been still waiting for a land development of Granary Island. The northern part of Granary Island is unchanged since 1945. There are remains of granaries and compact, pre-war buildings (Ill. 1). Local authorities are required to implement carefully thought out management because of history of the city (there is a project, as well as the land development plan but an investor has not been found for years!). Announced competitions established implementation the arrangement of space inside, city within a city. In case of such comprehensive, total meta-narration on the Granary Island, there is a real danger of creating new space, similar to all currently creating inauthentic urban centers, organized as a product, used commercially, absolutely match to the era of global cities.

A case of study concerning Sopot indicates that the areas of junction between the city and water have been changed – the most precious elements of the seaside landscape identity, characteristic for the seaside resort. Sopot has been deprived of the valuable touch of the sea, due to changes of scale, making built-up areas within the Sopot’s Friend’s Square higher and due to urbanization of the beach strip near the pier entrance.. The main street leading to the pier is nowadays (since 1946) called Bohaterów Monte Cassino (Monte Cassino Heroes Street) but it used to be called Morska (Maritime Street). The old name restoration would be in current conditions inappropriate (Ill. 1).

Gdynia. There are many accurate meta-narrations carried out in the urban space, as far as young Gdynia is concerned. The dynamism of the city commands respect when the realization of the energy flow in the “city from the sea and Dreams” is taken into account. The new scale, however, against a background of newly realized seaside public space meeting “the axis of prestige”, made an eye contact of the square and the grand water more difficult (Ill. 1). A dozen or so high-rise buildings have been waiting for a new panorama that would make possible for them fit into, in a non-invasive way. Nevertheless, a walk from Jelitkowo to Gdynia, thanks to the coastal park and beach restoration, is one of the most beautiful.

5. Synthesis

Meta-narration is a pathological syndrome. The cities of information civilization that undergo meta-narration become dysfunctional spatially, despite their slogans of innovativeness, balanced development, improvement and repairs.

It should be stated that “M” does not have innovative features since it is fitting new structural elements into existing conditions. It is not a component of any new balanced spatial strategy, nor the spatial order because it is not related to any spatial district policy and to architectural cohesion policy.

II. 1. Gdańsk – Wyspa Spichrzów, Sopot – ul. Bohaterów Monte Cassino, Gdynia – widok na stocznię (fot. autorka)

III. 1. Gdańsk – Granary Island, Sopot – Monte Cassino Heroes Street, Gdynia – view of the shipyard (photo by author)